

Status rettigheter for
ASK- språklige
april 2026

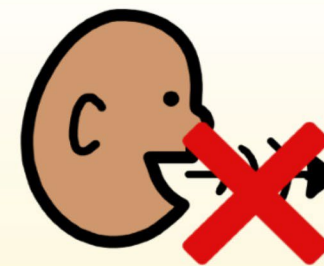
isaac

International Society for
Augmentative and Alternative Communication

NORGE

=

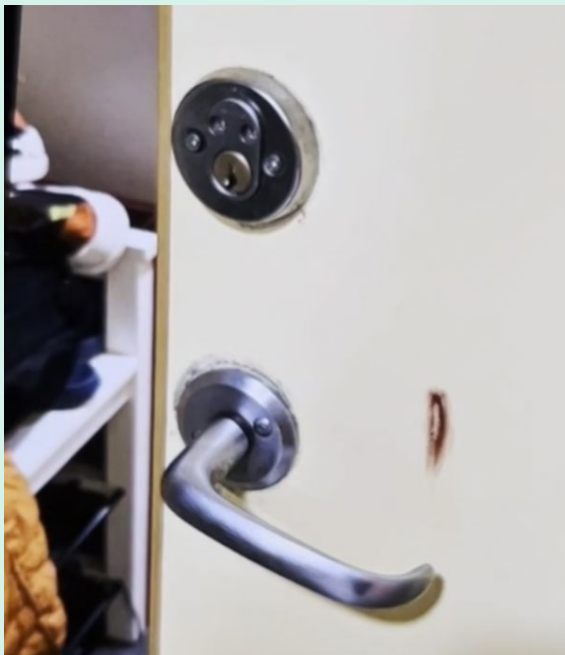
Gjennom hvilke «kanaler» kan man formidle et språk?

Tale (munn) → Talespråk

Tegn (hender) → Tegnspråk

ASK → ikke- talt språk

Alle 3 fyller alle funksjoner i et språk

«GUTTEN KAN IKKE SNAKKE»

jo- det kunne han!

Men, språket kom ikke ut av munnen
eller via hendene

Politiet om ulovlig tvang i omsorgsbolig: – Vi ser alvorlig på saken

– Hendelser med ulovlig tvang er ikke uvanlig, men denne saken skiller seg ut, sier påtalejurist Ulrik Skaar Klokkehaug, som leder politiets etterforskning av Arendal kommune.

PÅTALEJURIST: Ulrik Skaar Klokkehaug leder etterforskningen der en psykisk utviklingshemmet systematisk – og mot sin vilje – ble låst inne i omsorgsboligen. FOTO: MONTASJE

- Tvang og makt skal alltid være siste utvei– strenge vilkår
- Når er siste utvei? Når er vilkårene oppfylt?
- Statsforvalter har ansvar for å føre tilsyn
- Betydelige variasjoner i statsforvalternes arbeid
- ISAAC Norge jobber for at man ALLTID skal sjekke ut om personen som blir utsatt for tvang har tilgang til et språk.
- Neste spørsmål som må stilles av Statsforvalter: Har personen det gjelder fått faglig forsvarlig opplæring i det ikke- talte språket? Er personen det gjelder i et kompetent språkmiljø?
- Hvis svarene på dette er NEI. Så må man selvsagt sette i gang med dette før man igangsetter tiltak i forma av tvang og makt.
- OG det må få konsekvenser (!!) hvis man ikke har gjort det!!!

LOVER - FORSKRIFTER - RUNDSKRIV - VEILEDERE

RETTIGHETSPLAKATEN

- Grunnloven (ytringsfrihet)
- Likestillings- og diskrimineringsloven
- §20 og §21: krav om universell utforming og individuell tilrettelegging
- Barnehageloven
- Opplæringsloven
- Pasient- og brukerrettighetsloven
- §3-2 informasjon, §3-1 medvirkning, samtykke
- Helse- og omsorgstjenesteloven
- kommunens ansvar for forsvarlige tjenester og tilrettelegging ut fra personens behov
- VEILEDER eksempel: [Gode helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming - Helsedirektoratet](#)
- Spesialisthelsetjenesteloven (sykehus, hab.tjenester)
- Folketrygdloven (kap. 10), hjelpemidler
- FN- konvensjonen, CRPD, art 2, 21, 24, 25

2009

"1 Stortinget ber Regjeringen foreslå endring i opplæringsloven slik at elever som trenger utvikling i talespråk, tegnspråk, alternativ kommunikasjon, supplerende kommunikasjon, eller en kombinasjon av disse, sikres like rettigheter i lovverket.

2. Stortinget ber Regjeringen opprette et nasjonalt kompetansesenter som skal utvikle, videreutvikle og formidle kompetanse om alternativ og supplerende kommunikasjon."

2021

Lov om språk (språklova)

Prop. 108 L (2019-2020), Innst. 253 L (2020-2021), Lovvedtak 89 (2020-2021), Vedtak 788

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak om symbolspråk, der det foreslås hvordan retten til symbolspråk kan innlemmes i språkloven.

25.03.2021 | Anmodninger

GODT NOK?

Hva er «godt nok» for en ASK- språklig?

Hvem bestemmer hva som er «nok»?

Klippe og lime fra ukeblader

Forskning og rettighetsarbeid → gjenstår mye!

BARNEHAGELOVEN

(barnehageloven)

Innholdsfortegnelse ▾

§ 38. Rett til tegnspråkopplæring

Barn under opplæringspliktig alder som har tegnspråk som førstespråk, eller som etter en sakkyndig vurdering har behov for tegnspråkopplæring, har rett til slik opplæring. Retten gjelder uavhengig av om barnet går i barnehage.

Kommunen skal oppfylle retten til tegnspråkopplæring for barn bosatt i kommunen. Før kommunen fatter vedtak om tegnspråkopplæring, skal det utarbeides en sakkyndig vurdering av den pedagogisk-psykologiske tjenesten.

Før det blir utarbeidet en sakkyndig vurdering og fattet vedtak om tegnspråkopplæring, skal det innhentes samtykke fra barnets foreldre. Foreldrene har rett til å gjøre seg kjent med innholdet i den sakkyndige vurderingen og til å uttale seg før det fattes vedtak.

Tilbudet om tegnspråkopplæring skal så langt som mulig utformes i samarbeid med barnet og barnets foreldre, og det skal legges stor vekt på deres syn.

Dersom barnet flytter til en annen kommune, skal vedtaket om tegnspråkopplæring gjelde frem til det er fattet nytt vedtak i saken.

Retten til skyss, tilsyn, reisefølge og innlosjering etter § 36 gjelder tilsvarende for barn med rett til tegnspråkopplæring.

Departementet kan gi forskrift om tegnspråkopplæring for barn under opplæringspliktig alder.

0 Tilføyd ved lov [17 juni 2016 nr. 65](#) (i.kr. 1 aug 2016 iflg. [res. 17 juni 2016 nr. 679](#)), endret ved lov [19 juni 2020 nr. 91](#) (i.kr. 1 jan 2021 iflg. [res. 11 des 2020 nr. 2710](#), tidligere § 19 h).

§ 39. Barn med behov for alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK)

Barn som helt eller delvis mangler funksjonell tale og har behov for alternativ og supplerende kommunikasjon, skal få bruke egnede kommunikasjonsformer og nødvendige kommunikasjonsmidler i barnehagen.

Spesialpedagogisk hjelp etter § 31 inkluderer nødvendig opplæring i bruk av alternativ og supplerende kommunikasjon.

0 Tilføyd ved lov [8 juni 2018 nr. 29](#) (i.kr. 1 aug 2018 iflg. [res. 8 juni 2018 nr. 827](#)), endret ved lov [19 juni 2020 nr. 91](#) (i.kr. 1 jan 2021 iflg. [res. 11 des 2020 nr. 2710](#), tidligere § 19i).

§ 40. Oppfyllelse av enkeltvedtak som er kjent ugyldig

En kommune eller fylkeskommune må oppfylle et vedtak fra et statlig forvaltningsorgan som gir en privat part rett til tjenester etter

OPPLÆRINGSLOVEN

Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)

Søk i innholdsfortegnelse

Skriv søketekst her ...

§ 2-7. Straffansvar for brot på opplæringsplikta

Kapittel 3 Val av skriftspråk og særskilde språkrettar i grunnskoleopplæringa (§§ 3-1 - 3-7)

§ 3-1. Bokmål og nynorsk for elevane i grunnskolen

§ 3-2. Opplæring i og på samisk i grunnskolen

§ 3-3. Opplæring i kvensk eller finsk i grunnskolen

§ 3-4. Opplæring i og på norsk teiknspråk i grunnskolen

§ 3-5. Opplæring i punktskrift i grunnskolen

§ 3-6. Særskild språkopplæring i grunnskolen

§ 3-7. Innføringsopplæring for elevar i grunnskolen som har budd kort tid i Noreg

Kapittel 4 Skyss, leksehjelp, skolefritidsordninga, skoletur og overgang frå barnehage til skole...

OPPLÆRINGSLOVEN

Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)

Søk i innholdsfortegnelse

Skriv søketekst her ...

[§ 10-9. Foreldreutvalet for grunnopplæringa \(FUG\)](#)

[Kapittel 11 Tilpassa opplæring og individuell tilrettelegging \(§§ 11-1 - 11-14\)](#)

[§ 11-1. Tilpassa opplæring](#)

[§ 11-2. Tilfredsstillande utbytte av opplæringa](#)

[§ 11-3. Intensiv opplæring på 1. til 4. trinn](#)

[§ 11-4. Personleg assistanse](#)

[§ 11-5. Fysisk tilrettelegging og tekniske hjelpemiddel](#)

[§ 11-6. Individuelt tilrettelagd opplæring](#)

[§ 11-7. Vedtak om individuelt tilrettelagd opplæring og krav om sakkunnig vurdering](#)

[§ 11-8. Kva den sakkunnige vurderinga skal innehalde](#)

[§ 11-9. Kompetansekrav for den som skal gi individuelt tilrettelagd opplæring](#)

[§ 11-10. Individuell opplæringsplan](#)

[§ 11-11. Årleg evaluering av utbyttet av den individuelt tilrettelagde opplæringa](#)

[§ 11-12. Alternativ og supplerande kommunikasjon \(ASK\)](#)

[§ 11-13. Pedagogisk-psykologisk teneste](#)

OPPLÆRINGSLOVEN ASK

de opplæringa (opplæringslova)

§ 11-12. Alternativ og supplerande kommunikasjon (ASK)

Elevar som heilt eller delvis manglar funksjonell tale og treng alternativ og supplerande kommunikasjon, skal få bruke eigna kommunikasjonsformer og nødvendige kommunikasjonsmiddel i opplæringa. Det same gjeld for dei som har læretid i bedrift.

Elevar og lære kandidat har også rett til den opplæringa dei treng for å kunne bruke alternativ og supplerande kommunikasjon. Denne opplæringa kan vere ein del av den individuelt tilrettelagde opplæringa etter § 11-6.

Elever skal få bruke munnen i opplæringen.....

Elever har også rett til den opplæringen de trenger for å kunne bruke munnen...

de opplæringa (opplæringslova)

§ 3-4. Opplæring i og på norsk teiknspråk i grunnskolen

Elevar med høyrselshemming har rett til opplæring i og på norsk teiknspråk. Foreldra til elevane vel om dei skal ha opplæring i og på norsk teiknspråk. Elevar på 8. til 10. trinn vel sjølve om dei skal ha slik opplæring.

Dersom skolen ikkje har lærarar som kan gi opplæring i norsk teiknspråk, kan opplæringa givast på ein annan skole. Kommunen kan fastsetje kva skole opplæringa på norsk teiknspråk skal givast på.

Kommunen skal tilby ein del av opplæringa i eit teiknspråkleg miljø dersom det er nødvendig for at opplæringa i teiknspråk skal vere pedagogisk forsvarleg.

Språkloven

Feil oversettelse i CRPD

Anmodningsvedtak 788

Kultur og likestillingsdepartementet KUD

Lov om språk (språklova)

Prop. 108 L (2019-2020), Innst. 253 L (2020-2021), Lovvedtak 89 (2020-2021), Vedtak 788

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak om symbolspråk, der det foreslås hvordan retten til symbolspråk kan innlemmes i språkloven.

25.03.2021 | Anmodninger

FN- KONVENSJONEN OM RETTIGHETENE TIL MENNESKER MED NEDSATT FUNKSJONSEVNE CRPD

■ **Artikkel 2.** **Definisjoner**

I denne konvensjon gjelder følgende definisjoner:

“Kommunikasjon” omfatter blant annet språk, teksting, punktskrift, taktil kommunikasjon, storskrift, tilgjengelige multimedia, så vel som skrift, lyd, lettlest språk, opplesning, alternative og supplerende kommunikasjonsformer, -midler og -formater, herunder tilgjengelig informasjons- og kommunikasjonsteknologi,

“Språk” omfatter talespråk og tegnspråk og andre former for ikke-verbal kommunikasjon,

Article 2 **Definitions**

For the purposes of the present Convention:

“Communication” includes languages, display of text, Braille, tactile communication, large print, accessible multimedia as well as written, audio, plain-language, human-reader and augmentative and alternative modes, means and formats of communication, including accessible information and communication technology;

“Language” includes spoken and signed languages and other forms of non spoken languages;

For å sikre at overgrep og krenkelseser *ikke* fortsetter, må vi:

1. Gi de som trenger et annet språk enn talespråk eller norsk tegnspråk, tilgang til ikke- talt språk (ikke bare til ASK- hjelpemidler) og et språkmiljø.
2. Gi Språkrådet et samfunnsansvar for ikke- talt språk og på den måten sikre statusen og kvalitetssikre utviklingen.
3. Anerkjenn ikke- talt språk som et fullverdig språk og sikre det samme rettsvernet som gjelder for minoritetsspråk, talespråk og tegnspråk
4. Styrke opplæring og kompetanse for nærpersoner, ansatte i skoler, helsetjenester, institusjoner, etc.
5. Følge opp politiske vedtak, slik at ASK-språkliges rettigheter ikke bare eksisterer på papiret, men i praksis.
6. Sørge for reelle sanksjoner og straff når ASK-språklige ikke blir gitt eller blir fratatt sitt språk.